

GAZETA TRANSILVANIEI

„Gazet'a" ese de 2 ori; Joi'a si Dumineca, Foi'a, candu concedu ajutoriale. — Pretiul: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu seu $2\frac{1}{2}$ galbini mon, sunatioria.

Anulu XL.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pertru serie 6 cruceri v. a. Tacs'a timbrala à 30 cr. val. austr. de fia-care publicare,

Nr. 20.

Brasovu 25|13 Martiu

1877.

Respusu

la adress'a celor 101 fruntasi romani din urbea Brasovului.*)

Nr. 3 Res. Multu stimatului Domnu Diamandi Manole, comerciant in Brasovu.

Multu stimate Domnule!

Fiiule in Christosu preaiubite!

Consciul datorintielor chiamarei mele archipastoresc facia de impregiurarile, intre cari emisiu circulariul presidialu din 1 Ianuariu a. c. Nr. 1, amu asteptat cu viua interessare se audu resunetul, ce-lu voru fi produsu svaturile mele la creditiosii de sub archipastori'a mea, é' mai alesu la acea clasa, carea dupa gradulu culturei se afia in stare de a poté cuprinde bine tota insemnatatea obiectului si a face séma cu tota impregiurarile actuali.

Intielegint'a nôstra grupata intr'unu numru considerabilu la Brasovu, precum a esclatu totudean'a prin concursulu ei la lamurirea cestianilor de interesu comunu, asiá si astadata a fostu la locul primu cu adress'a presentata aici la 3 Febr. a. c., referitoria la circulariul provocat, carea abstragandu dela valórea ei intrinseca, mi-a fostu binevenita mai alesu pentru aceea: ca-ci eu, că celu ce totudeau'a amu fostu si sumu pentru libertatea convingerei si a manifestarei convingerilor, amu aflatu cu placere din acea adressa, ca coreligionarii, fratii si fii mei sufletesci, aréta si ei in fapta iubirea acestei libertati.

Dér' precum la emiterea circulariului meu amintit u amu avutu si nu amu potutu ave intiunie, de a superá pre creditiosii de sub archipastori'a mea, si a le vatemá semtiemintele loru bune: asia nici acumu nu sumu, nici potu fi condusu de atari intentiuni, candu me aflu necesitatua a petrece amintit'a adressa cu unele refexiuni, cari au de scopu a sustiené adeveratulu sensu alu circulariului meu, facia de unele interpretari sinistre, ce i s'a datu in acea adressa.

Inainte de tota trebuie se observezu: ca de-si proprie nu se tiene de chiamarea unui archiereu a luá de obiectu alu instructiunilor sale pastorale cestiuni politice, — precum acésta o amu esprimatu si in circulariul meu: totusi in casuri estraordinarie, candu cauta se fia vorba de consolidarea statului publicu pe base firme si multiunitorie pentru toti, — nu se pote dice, si nici ca sa disu vreodata in vieti'a poporului nostru din Transilvania: ca archiereul se cobóra de pe scaunul seu archieresco, va se dica: se degradéza atunci, candu condusu de ingrigire pentru binele si viitorulu creditiosilor sei, iá parte activa la discussiuni de natura politica si se semte chiamatu a impartasi la ai sei invetiaturi si sfaturi fundate pe invetiatur'a apostolica si pe impregiurarile actuali. —

Pare a fi menita se tréca de picanta introducerea din adressa, unde se dice, ca: „capulu bisericescu a inceputu a se interessá de binele si sigurant'a filoru sei sufletesci"; eu in se consciu de trecutulu meu, trebuie se observu: ca interessarea pentru binele bisericoi si alu natiunei mele mi-a fostu in tota vieti'a uniculu elateru alu toturor lucrarilor mele, nici n'amu avutu candu va in vedere afora de acest'a alte interesse, cu atatu mai pucinu interesse personali; déca totusi temputu archipastoriei mele de aici la vedere inca nu a potutu produce resultate, care se pote corespunde deplinu dorintiei mele si a publicului: la acésta

caus'a nu a fostu lips'a de interessare, ci greutatile multe, cu cari amu avutu si inca totu mai amu a me luptá in stadiulu de astadi alu desvoltarei trebilor nôstre bisericesci.

Este o retacire regrestabila, a deduce din cunoscutulu circulariul chiaru contrariulu celor scrise intr'ensulu, adeca a deduce: ca eu asi fi constatat in circulariul meu: ca intre poporulu nostru ar' existá agitatiuni in contr'a interesselor patriei si pentru aceea a-si fi datu admonitiune creditiosilor de sub archipastori'a mea. Nu este acest'a spiritulu, nici nu sunt aceste cuvintele circulariului meu. Cine-lu va fi cetitu cu atentiune si ne-preocupat, acel'a va fi trebuitu se afle: ca circulariul pune in vedere la altu locu caus'a relatoru si face numai atenti pre creditiosii nostri la continuarea atitudinei sale loiali, la ferirea loru de agitatiunile, ce s'ar poté nasce in combinare cu miscamintele politice din vecinatatea monarchiei nôstre, si tota cele cuprinse intr'ensulu au fostu numai svaturi preventive, prin care se se evite esacerbarile si sporirea relelor, de cari suferimu.

A vorbi decu din incidentulu circulariului meu de informatiuni neexacte, de documente triste pentru istoria, de admonitiuni fora causa, de nota de infidelitate si de alte că aceste, nu insemnédia altuceva, decat: a dà espressiune drastica unei emotiuni purces din usioratatea, cu carea s'a cetitu circulariul meu, din presupuner si preoccupari, la cari pote a mai contribuitu pe sub mana chiaru si voint'a rea din partea altor'a, cari se conducu de ori-ce alta, numai nu de adeverat'a interessare pentru armonia dintre organele si elementele bisericii nôstre nationali.

Mai multu decat tota altele me pune la uimire pledarea, ce o face adress'a mentionata pentru unu articulu cunoscutu din „Telegraful Romanu" dela finea anului trecutu. De voru fi cetitu respectivii cu cata-va atentiune circulariul meu, voru fi trebuitu se afle insisi: ca acel'a necumu se fia combatutu in tota estensiunea sa articululu din numit'a foia, ci din contra, i-a datu apretiare, caracterisandu-lu de „unu articulu scrisu de altintre cu multa cunoștința a impregiurarilor." A combatutu in se circulariul meu „unele passagie, care luate in sensulu loru literariu ataca basele statului publicu, intregitatea si constitutiunea lui" si ca atari „stau in contrastu cu atientul'a nôstra", prin urmare „nu sunt espressiunea semtiului comunu alu poporului nostru".

Spre lamurirea acestora vedu ca e de lipsa se punu aici in citatiune respectivele passagie din mentionatulu articulu, care sunt urmatorie:

„... dupa cele intemperate dela 1867 incóce ne vedemu intr'o situatiune se nu tienemu, se nu potemu tiené multu la Ungaria."

„Da, amu fostu si suntemu nepreteni ai Ungariei, pentru ca Ungaria ni a fostu si ne este vajmasia."

„... noi tienemu, la imperatia, si tie-nemu, pentru ca avemu pentru ce."

„... déca astadi amu fi chiamati a luptá pentru Ungaria, amu luptá din tota anim'a, nu in se pentru Ungaria, ci pentru Habsburgi, nu pentru rege, ci pentru imperatulu nostru."

„... noi tienemu la imperiulu habsburgicu, cu tota ca ...; tienemu in se la acestu imperiu, pentru ca trecutulu ne léga de densulu, si pentru ca speramu, ca in viitoru elu ne va crea conditiuni de desvoltare. Ungaria nu ne-a datu nimicu ... noi nu o potemu sustiené, si déca unu romanu le ar' spune, ca sustiene Ungaria de astadi, se fia convinsi, ca acel'a e faciarnicu ori isolatu."

Aceste sunt passagiele, care eu le amu considerat de „esorbitante" si le amu desavuatu ca pre unele, cari ataca intregitatea si constitutiunea

patriei; dér' le amu desavuatu fora a atacá articulul in tota estensiunea sa. Deci a nu face acésta osebire la cetirea circulariului meu, insemnédia a nu pricepe, seu a nu voi a pricepe cele scrise intr'ensulu. Si déca intielegint'a nôstra din Brasovu, subscriitorii adressei, avendu in vedere acésta deosebire, pledéza totusi pentru articululu mentionat in tota estinderea sa, adeca pledéza si pentru passagiele citate: atunci in contr'a asigurărilor esprimate in adressa e constatat: ca densii au pasit u pe unu terenu politicu periculosu, pe care eu că archiepiscopulu si metropolitulu loru nici candu nu me voiu pune; atunci ei in cele cetatiennesci nu sunt de o creditia cu mine; atunci eu dupa esperintiele si creditia mea potu asecurá pre ori si cine: ca poporulu nostru, „multimea, pe carea se radiema la noi nationalitatea si biserica" semte in adeveru impreuna cu mine si cu noi toti greutatile, ce ne apasa: dér' cu privire la programulu depusu in citatele passagie nu e de acordu cu subscriitorii adressei.

Sunt altele in adress'a intielegintie nôstre brasiovene, cari esprimu unele esperintie triste facia de interesele nationali ale poporului nostru, care esperintie nu sciu cine dintre ómenii adeverului si ai sinceritatei le ar' poté trage la indoieala. Acele sunt si trebuie se fia pentru toti adeveratii patrioti obiecte de ingrigiri seriose, dér' nu totu-odata si motive pentru atacarea intregitatei si a constituutiunei patriei. Si precum din parte-mi amu facutu si pana acumu pe caile ce le amu crediutu mai corespondietorie, cele ce mi-au statu in potere spre delaturarea relelor: asiá nici in viitoru nu voiu lipsi a-mi face in acésta parte detorint'a. Déz' se nu se pérda din vedere: ca in acésta direcțiune e de a se lucrá cu poteri unite, si ca acele poteri, cari sunt incordate contr'a intregitatei si a constituutiunei patriei, nu potu fi trase in lucrare comună spre realizarea justelor nôstre pretensiuni.

Facu aceste observatiuni la adress'a intielegintie nôstre din Brasovu atatu din stim'a, ce o amu avutu totudeau'n'a catra elita creditiosilor bisericii nôstre, catu si spre lamurirea obiectului, la care acele se referu, sperandu: ca aceeasi stimabilita intielegintia dupa considerarea acestor'a si-va formá concepte mai chiare despre tenorela circulariului meu, si va respectá de asemene cu mine marginile terrenului, pe care avemu a lucrá spre a ni creá in vieti'a publica conditiuni mai demne de unu popor că noi. Pentru aceea Te recercu pre Multu stimatul D-ta, că pre celu subsrisu la locul primu in adressa, se binevoiesci a comunicá si celorulati confrati, fi ai mei sufletesci, chiarificarile aceste, pre langa care dorescu se fia toti si fiesce-care assecurati de adeverat'a iubire si distins'a mea consideratiune.

Sibiu, la 3 Martiu 1877.

Mironu Romanulu,
archiepiscopu si metropolitu."

Brasovu in 24 Marte st. n. 1877.

De asta-data nu ne incepemu revist'a cu diet'a din Budapest'a, precum ne facusemu data, ci cu diet'a din Sibiu, in se nu cu diet'a transilvana, pentru a careia restituire poporulu romanu din marele principatu alu Transilvaniei lupta de unu deceniu incóce, ci cu diet'a sasescu, cu universitatea natiunei sasesci, care s'a intrunitu in 19 l. c. in Sibiu, spre a se consultá asupra modalitatilor de administrarea si folosirea averyi natiunei sasesci si asiá a-si imprimi, precum disse cemitele Wächter in discursulu de deschidere, misiunea sa de cultura spre salutea si multumirea

*) Ne aflam de obligati, că se reproducem u si noi din „Tel. Romanu" Nr. 19 acestu respunsu la adress'a de susu, care o reproduse si „T. R." si care de atunci dede rotogolu si prin diaria straine. Red.

natiunei sasesci si a toturor u locuitorilor u din fundulu regiu.

Candu dlu Tisza s'a apucat de organizarea, de reformarea acestei universitatii, sasii incepura a strigá cu totii in lumea mare, ca i omóra ungurii; ba chiaru si noi ne-amu vediutu necessitatii a atacá atunci pe dlu Tisza din caus'a acestei reforme, deórance scieamu, ca reform'a ungurésca se face mai multu pe pelea romanésca, decatul pe cea sasescă. Si cumca este asiá, se vede si de acolo, ca pre-candu mai inainte intre vr'o 40 de deputati aveam si noi cate 9—10, astadi intre 20 avem numai 2 deputati romani si anume pe dlu Dr. Abrahamu Tincu din cerculu Orestiei si pe dlu Dr. Stefanu Pacurariu din cerculu Sabesiului. Din acésta causa fratii sasi astadi nu se mai plangu contra dlu Tisza, pentru ca le-a reformatu universitatea, ci se bucura, ca au ajunsu de a fi érasi aprópe saguri representati in acea corporatiune, ceea ce le aduce in minte tempurile passate, candu romanii plateau si dinsii mancau, si ceea ce totuodata ar' corespunde mai bine numelui seu de „universitate a natiunei sasesci.“ — Candu vedem asemenei pareri chiaru intr'onu organu, dela care ne indatenasemu a asteptá apretiari mai sanetóse si mai pucinu egoiste, atunci trebue se dubitam, ca universitatea natiunei sasesci si va imprimi missiunea spre binele si multiumirea toturor u locuitorilor din fundulu regiu.

— Camer'a ungurésca, de candu a intratu in a treia sessiune se totu constituie, si apoi candu va fi gat'a constituuta, si va incepe feriele de pasci. — Comissiunea judecioria a camerei („Közvélemény“ dice ca cea de incompatibilitate) a luatu in discussiune caus'a dlu Axente Severulu si a decisu, ca se se splice facia de dinsulu acea dispozitione a legei, dupa care acelu deputatu, care in urm'a repetitelor provocari din partea presiedintelui nu se duce se-si ocupe loculu in camera, are se-si pérda mandatulu precum si dreptulu passivu de alegere pe tempu de trei ani. Inca odata le spunem domniloru, cari facu asemenei legi, ca pe acésta cale nu voru prinde nice unu romanu transilvaneanu in camer'a din Pest'a. Dlu Axente nu e singuru; mai sunt inca sute si mii de o creditia cu dinsulu.

— Adunarea generala a comitatului Pest'a, in siedint'a sa dela 20 Marte a votatu o petitiune, prin care se róga de camera, ca se nu votide proiectele de lege despre impacatiunea dualistica, deórance sunt etriatice pentru tiéra.

— Despre proiectul de lege pregatit de ministrul de interne pentru nou'a impartire a cercurilor electorali in Transilvania aflam in diurnalul „Ébredés“ din Clusiu nisce date mai detajate, cari in mare parte ni se paru si esacte. Numitulu diurnalul ne spune pe facias, ca scopulu ministrului este, de a reduce cercurile electorale in tienuturile, unde nationalitatile nemaghiare sunt reprezentate in numeru compactu, si de a le spori in acele parti, unde se pote sperá, ca elementulu maghiar cu ajutoriulu organelor politice va poté totu-deun'a se scóta din urna pe unu unguru curat si genuinu, seu vr'o creatura, vre unu instrumentu alungurilor. Mai inainte de tóte se spune, ca fundulu regiu, care pana acumu tramite 22 de deputati sasi la diet'a ungurésca, va tramite pe venitoriu numai 11 deputati. Orasiele Sighisiór'a, Medișiu, Bistrit'a, Sabesiulu, Oresti'a, Abrudulu, Csíkszereda, Huniadór'a, Hatiegulu si Illyefalva, cari pana acumu aveau dreptulu de a tramite cate unu deputatu in camera, pre venitoriu -si perdu acelu dreptu si se contopescu cu cercurile electorale in cari se afla. Din contra unele orasie mici unguresci, precum Bresculu, K.-Vásárhely, Cosio-gna, Oláhfalu, Sant-Georgiulu de langa Brasovu, Odorheiulu, Vizakna, Elisabetopolea, Alba-Iuli'a si Gherl'a voru ave si pe venitoriu dreptu de a tramite in camera cate unu deputatu. Cetatile Brasovu si Sibiu voru alege pre venitoriu cate 2 deputati. Comitatulu celu mare alu cetatii de balta,

in care sunt arondate patru scaune sasesci, cari alegeau pana acumu 8 deputati, va alege pe venitoriu numai 4, asemenea si comitatulu Sibiului inca se va reduce dela 8 la 4 deputati; comitatele Naseudu-Bistritia si alu Brasovului voru alege pe venitoriu cate 2 deputati; era comitatulu Huniadorei 6, alu Albei inferiore, Trei-Scaune, Csik etc. cate 4 deputati. Acésta dreptate a dlu Tisza a catranit chiaru si pe domnii sasi, cari inca dicu astadi, ca dinsii inca voru face mai bine, déca pe venitoriu nice nu se voru mai duce la dieta, ci punendu-se pe terenulu passivitatii, voru lasá pe unguri singuru in ap'a loru.

— Damineca in 18 Marte s'a tienutu in Vien'a unu consiliu ministerialu comunu sub siedint'a domitoriu, la care au partecipatu Andrassy, Bylandt, Hofmann, Tisza, Szell, Wenckheim, Auersperg, Lasser si Pretis. In acestu consiliu s'a decisu, ca delegatiunile se se convóce in lun'a lui Septembre, era proiectele de impacatiune intre fratii siamesi se se presente ambelor parlamente indata dupa feriele pasilor. Stipulatiunile referitorie la banc'a nationale se voru presentá camereloru fora respectu la conclusele directiunei si comitetului bancei, cari cu nici unu pretiu nu se invioiescu, ca cei doi vice guvernatori ai bancei se fia denumiti de catra guvernele din Vien'a si Pest'a. — Cu tóte ca foile de Vien'a sustienu, ca in acestu consiliu ministerialu nu s'a mai discutatu si alte obiecte, noi totusi credem, ca cestiunea protocolului russescu inca a formatu unulu din obiectele acestei conferintie.

* * *

Obiectulu primu dela ordinea dilei in politic'a europena este inca totu protocolulu generalului Ignatief. Acestu protocolu a devenit dejá o enigma, despre care vorbesce tóta lumea, fora ca se scia, ce contiene, ce voiesce si unde tind? Mai eri alalta-eri se telegrafá din Londonu, ca arangementulu e facutu si ca protocolulu russescu se pote subsemná, deórance tóte dificultatile s'a de-laturatu. Astad: érasi se afirma, ca Russi'a a mai propusu unele modificari, asupra caror'a guvernulu anglesu nu s'a consultat inca. Si precandu unele sciri sustienu, ca in protocolu nu se face nice o mentiune de desarmare, pre atunci altele dicu din contra, ca numai cestiunea desarmarei mai ofere ore-cari dificultati, inse se spera, ca aceste inca se voru deleturá si protocolul se va subsemná. Facia de atate sciri contradicatióre si in facia tragic-narei ce observamu in privint'a realizarei acestui protocolu, trebuie se presupunem, ca nici acésta ultima incercare, de a complaná diferintiele de astadi pe cale amicale, nu va succede si ca nodulu totu va trebui taiatu cu sabi'a.

In acésta creditia ne intarescu si scirile din Constantinopole, cari dicu, ca Turci'a numai asiá va subsemná arangementulu poterilor europene, déca Russi'a va desarma mai inainte de ce ar' desarma Turci'a, pentru ca armat'a turcesca nu e concentrata la Dunare cu scopuri de agresiune, precum si concentrata cea russesca la Prutu. Alte sciri mergu si mai departe si dicu, ca guvernulu turcescu in nice unu casu nu va primi propunerea Russiei; elu va observá si facia de protocolulu russescu totu aceeasi atitudine ce a observat si facia de propunerile conferintieeuropene din Constantinopole si se va provoca la nou'a constituutiune si la parlamentulu tierei deschisu in 19 Marte.

— In discursulu de tronu, prin care a deschisu parlamentulu, sultanulu a expresu sperant'a de a ajunge in curendu la o intelegerere cu muntenegrinii si a recomandatu ambelor camere se se ocupe cu inchirea unei invioieri cu representantii portatorilor detorsi turcesci. — Sultanulu a adausu apoi: „Cu tóta nereusit'a conferintie, Turci'a e decisa a merge cu reformele mai departe chiaru decatul dorintiele poterilor amice.“

— Despre muntenegrini se dice, ca ar' fi renuntat la pretensiunea, de a li se cede portulu dela Spizza, inse insistu pe langa cedarea territo-

riului dela Nicsiciu, la ce turci nu se voru invoi cu nice unu pretiu.

— In siedint'a dela 19 Marte a camerei comunelor anglese dlu Bourke, subsecretariu de statu la departementulu afacerilor straine, declaru ca Angli'a a protestat contra gonirei israelitilor din Romani'a si ca dupa acestu protestu acestia s'a potutu intorci. Dlu Bourke adause, ca guvernul romanu a promis a preventi repetirea unor asemenei fapte.

— In consistoriulu tienutu la 12 Marte, Pontificele romanu, Papa din Vaticanu a tienutu o allocutiune, in care a insirat evenimentele istorice dela 1870 incóce, dicundu, ca Itali'a a cucerit Rom'a chiaru in epoc'a de trista memoria, candu marea natiune francesa se afá in cea mai mare strimtore. Santi'a Sa protesta apoi, ca si-ar' poté esercitá functiunea in deplina libertate si a declaratu ca e impossibile o reconciliare cu poterea lumésca, cu regimulu Italiei, precum binele nu se poate impacá cu reulu. Astfelu lupt'a va ramane permanenta.

— Camer'a Romaniei in siedint'a dela 7 Marte st. v. a votatu dlu Cesaru Bolliacu unu ajutoriu viageru de 400 lei pe luna; asemenea si dlu Papu Ilarianu 300 lei mensuali pana la finele anului, candu va incepe a-si luă pensiunea.

Buciumu (comit. Fagarasului) 16 Marte.

Comitetulu administrativu a tienutu eri prim'a s'a siedintia sub presidiulu comissariului regescu, dlu Iuliu Szentiványi.

Frapanta deosebire! Pre candu mai inainte la totu passulu, unde nu placea fractiunei maghiare se calcá legea, acum — celu pucinu in acésta siedintia — lucrul au mersu cu respectarea deplina a legilor.

Sau pertractatu si unele lucruri de interes publicu. Presiedintele tribunalului dela Brasovu, intentioná a propune ministrului de justitia di-solvarea judecatoriei de cercu din Zernesci si incorporarea acelui cercu in cause de procesu, judecatoriei de cercu diu Brasovu. Presiedintele Mali cere dela comitetulu administrativu o declaratiune in acésta privintia. — Desbaterile asupra acestei cestioni au fostu animate.

Inspectorulu scolariu Szeremlei propune disolvere judecatoriei de cercu din Zernesci; ca-ci, cumu dice elu, dupa informatiunile date de dlu presiedinte Mali — atatu la aceea catu si la judecatoria de cercu din Brasovu nu s'ar' afia cause de procesu restante — semnu invederatu, dice, ca personalulu judecatoriei din Brasovu este de ajunsu si pentru cerculu Branului.

Dupa acésta iè coventulu adv. Romanu si intre altele dice, ca e lucru cunoscutu de tóta lumea, cumu-ca administratiunea justitiei in tiéra nostra preste totu lasa inca multu de dorit, ca este nu numai forte greoia, dér' si forte scampa, in multe casuri particularii in facia speselor, ce au de intempinatu, se lasa mai bucurosu de apararea causei loru, decatul se supórté enormele spese; fia disu spre laud'a ambelor judecatorii de cercu din Zernesci si Brasovu, ca aici ca dora nicairi in tiéra nostra, vedem justitia administrata cu iutiala si promptitudinea ceruta de interesulu comunu.

Prin aceea, ca s'ar' incorpora cerculu Branului la judecatoria de cercu din Brasovu, s'ar' impune popolatiuni de acolo cele mai mari greutati si spese — purtandu procesele in atata departare si totu odata s'ar' si ingrauná si impedeca regulatulu mersu de pana acumu la judecatorii din Brasovu prin inmultirea agendelor; la tóte aceste se adaugu si deseles comisionari, cari seracescu poporul in modu ne mai pomenit. — Deci propune sustienerea judecatoriei dela Zernesci.

Dupa ce acésta propunere s'a aparatu cu multa energia din partea vicariului Micu si Trimbitasius si combatutu de repetite ori de Szeremlei si Kovacs — presidiulu pune propunerea lui Romanu la votare nominale, care cu majoritate de voturi se primeșce.

Dupa acésta referéza Szeremlei despre scol'a confessionale din Nou-romanescu, in care privintia propune o adresa catra ministeriulu de culte si instructiune publica, prin care cere, ca dupa ce

ordinariatulu Blasiului nu a corespusu dupa prim'a ordinatiune a redica edificiu de scola in aceea comuna, se se purcăda in sensul legii — cu o a 2-a admonitiune. Vicariulu Micu luandu cuvenitul, combatte propunerea lui Széremlei, ca-ci comun'a Nou-romanescu, in lips'a de casa parochiale in anul espirat a redicatu una frumosă casa parochiale si numai din aceasta causa i-a fostu imposibile a satisface si in privint'a zidirii edificiului scolare. Comun'a inse a pusu tota la cale, că pana in Octobre 1878 se pote deschide scol'a in nouu edificiu, ce tocma se planisëza in unu modu ce se pote de corespondientor. In acestu intențion a scrisu si ordinariatulu din Blasius catre comitetu.

Dupa ce atatu presidiulu catu si intregulu comitetu sprijinesce propunerea vicariului Micu, Széremlei se vede necessitat a-si retrage propunerea, si si amana sperant'a — a arata — in tura Oltului celu pucinu una scola comunale dupa gustulu dsale.

Sau pertractatu si alte cause de interesu localu. Comissariulu regescu a numitu pre adv. Romanu de referinte in tota causele appellate la comitetulu administrativu.

Din Muntii apuseni, 11 Marte.

Domnule Redactoru!

Amu cetitu in stim. diariu „Gazett'a“ Nr. 14 ma corespondintia din Tard'a seu pote chiaru de suptu muntele numitu alu Petridului. Acestu dn. corespondinte descriendu faptul nefericitului prelui Iosif Balint, se intorce asupra lui cu multa animositate si patima.

Te rogu d. R. amu da pucinu locu in „G.“ ce potu face corespondintelui unele reflexiuni modeste, sine ira et studio.

Nu voiescu aici a face pe advocatulu lui Iosif Balint, nici alu escusa, că pe nevinovatu, pentru a me temu de principiulu unui suntu parinte, care dice: „Et qui condemnat justum, et qui justificat impium, uterque abominabilis est coram Deo.“ Nu potu totusi se trece cu vederea unele expresii, purcse din animositate si patima a dn. corespondinte, care dice, ca acelui popa, pe care'l nu voiesce din copilaria, e unu omu fantastu, betivu, mihiatu. — Noi inca cunoscem pe acelui popa din copilaria, si acela precum in gimnasiulu din Clusiu asia si in celu din Blasius a fostu unulu betivu tinerii cei mai morali. Asemenea purtare a nota si in cursulu celor 4 ani in theologia.

Apoi dle, unu popa betivu si desiuchiatiu, cumu 'lu numesci, nu ar' fi potutu induplaca pe poporenii sei la ridicarea casselor parochiale, si iedile, elu prin sirguintia, zelulu si svad'a sa a indicatu acumu de curundu scola in aceeasi parohie, dotarea ei cu 200 fl. v. a. Vedi „Folia scoala“ Nr. 2 din a. c., care tota, d. meu, unu popa betivu desiuchiatiu nu le pote face, ca-ci pe nota ca acela nu-lu asculta poporulu.

Pre unu prentu betivu si desiuchiatiu nu-lu dama la familiele cele mai alese, că se tieni mortuni funebrale.

Unu prentu betivu si desiuchiatiu, nu si-ar' potu cresce fii in gimnasiulu dela Clusiu, ca-ci de era elu unu economu bunu si diligentu cu una portiune canonica de 5 jugere, pucinu ar' fi potutu inainta.

Dta d. corespondinte din patima, ce se vede si ai facia cu acelui prentu, faci ca cel'a, care, popa ce vede pe unu omu legatu de mani si pindere, se apuca si-lu bate, seu dupa cumu -miedicu aminte de unu omu din Lupsia, care intr'unu scola in 1849 dice catra unu motiu: pusca-lu, ca poi-lu omoru eu cu lancea. — Dta dici, ca prelul Iosif Balint in Sambata de Pasci 1875 a devenit tota noptea in Tard'a si s'a dusu beatu la Biserica, acum a te intrebu, pentru ce nu l'ai arestatu atunci mai mariloru sei? seu se-lu fi datu atunci la publicitate, era nu acuma, candu nu se pote apara in contra atacului dtale.

Mai incolo spui si acea faima, firesce din punctul de vedere fratiescu, ca cerendu-se din cercere se-si vendia boii si nelasandu-lu, a insulat pe membrii tribunalului, pentru care l-au pusu in ferre scurte. La acesta 'ti dicu numai atata: *Hic fatigio poterat parcere.* (Acesta ostentia ti-o poteti pastra), care inca are ceva insemnatate in privint'a dtale.

Acuma viu la faptul perpatratu de popa Iosif Balint cu elisieriulu (fetu, veru alu seu). —

Eu credu, ca ori cibie s'a cuprinsu cu cunoscerea eventualitatilor nefericite, ce se intempla in lume, asta, ca de multe ori omeni cu scientie mari, si in ranguri inalte din o intristare seu alta devinu in deliriu seu asiaticum raptulu fantasiei pe unu momentu, si atuncia orca se sinucidu pe sene seu pe altulu, care ei vine inainte, ce s'a intemplatu si cu nefericitul popa Iosif Balint, inse despre casuri de aceste nu numai legile civile, der' si cei mai celebri canonisti bisericesci s'a ingri-gitu intru mitigarea si aleviarea sortilor. Avemu exemple nenumerate, cumu ca unu seu altu sinucidenduse din caus'a delirului seu a unui raptus, prelatii bisericesci au lasatu a se inmormenta dupa tota ceremonie eclesiastice, pentru ca la prunci si la deliri nu li se pote imputa peccatum.

Ce se tiene de acea lectiune a corespondintei cu protopopii cei somnorosi, ca e dauna, cumu ca protopopii se denumesce pe vietia, se vede, ca dupa parerea domniei sale ar' debui se'i denumesca numai pe unu anu, ca pe judele satului, pe candu si notarii comunali se alegu pe vietia, inse credu, ca in aceasta privintia prelatii bisericesci si consistorie nu voru cere inviatuie dela d. corespondinte din Turd'a, seu de suptu muntele Petridului.

In fine numai statata amu de a dice dlui corespondinte, ca se rumeghe bine cuvintele strabunului nostru poetu, care dice: *Mitus est digitum mento supponere lento, quam liquidis oris innatantem submergere.* Apoi s. Scriptura: Celu ce va fi intre voi nevinovatu se ied petra si se de in-tr'ensulu. Amu disu.

Meditatiuni

asupra sarcinelor — salarielor — a unei legi de pensiune — si a conferintelor invietatoresci.

(Urmare.)

II. Dupa ce aretau prea pe scurtu, potu dice numai a nouedieci si nou'a parte din gra-tatile invietatorilor trecu acum la

B. Salarie.

Art. 38 din 1868 §. 142 scolaru dice: „Salariul invietatorescu, conformu relatiunilor locali 'lu stabilesc scannulu scolasticu pe langa aprobarea consiliului scolasticu comitatense. Inse afora de locuinta onesta si unu patrariu jugeru de gradina, salariul invietatorescu nu pote fi mai pucinu, decatu:

a) A invietatoriului ordinariu din scol'a poporala elementare 300 fl. v. a.

b) A invietatoriului adjunctu din scol'a poporala elementare 200 fl. v. a.

c) A invietatoriului din scol'a poporala superioara 550 fl. v. a.

d) A invietatoriului adjunctu din scol'a poporala superioara 250 fl. v. a.

e) A invietatoriului scolei civile in cetati mai mari 800 fl., in locuri mai mici 700 fl. v. a.

f) A invietatoriului adjunctu din scol'a civila in orasie mai mari 400 fl. v. a., in locuri mai mici 350 fl. v. a.“

Of! ce frumos si bune!! forte bune si frumos salario — pe chartia da! nu cumva sunt pre mari? nu cumva se ne deochiamu cu ele! si aceste inca numai pe chartia? d'apoi in punca? In punca: fome, sete, golatate, detoria, saracia, necasuri, suferintie, disprestiu, calumnii, injuraturi, blasfeme, amenintari, amaratiuni, chinuri etc. etc. de aceste e plina nu numai pung'a, der' chiaru si straita si més'a, ba inca chiaru si sufletulu si anim'a invietatoriului conscientiosu; éca paralele invietatoriului! éca plat'a! recunoscint'a si remuneratiunea! éca meliorarea sortii! plat'a cruntelor ostenele si sudori ale invietatorilor! e bine! apoi astfelii? — Salariul celu mai bunu alu invietatoriului celor mai bine platiti, de abea se urca dela 300—400 fl. v. a. ei der' pe unde? si cate sunt de acestea? in pre rare locuri si pre pucini, o particula mai sunt platiti cu cate 150—250 fl. v. a.; éca partea cea mai mare, majoritatea absoluta, mass'a invietatorilor, sunt catu se pote de reu platiti: mai reu decatu bouarii si pastorii oilor, ba chiaru si decatu celu din urma dileriu; scurtu: mai reu decatu toti servitorii. Ce suntu 100 fl., der' 70 fl., der' 50 fl. etc. pentru unu invietatoru pe unu anu? Apoi si aceia cumu ii capata? Pentru acesti bani silesce-te si propune o multime de obiecte, stai in 8—9 luni de demnit'a pana sera in scola; silesce-te, progressedia! da esamene etc. etc. Din acesti bani sustineti cas'a si famili'a, lucratii biat'a mosiora — déca ai! —

platesce unui lucratoriu cate 50—60 cruceri pe o di pe langa mancare etc. (pe candu bietulu invietatoriu deabia capata 20—25, 30 multu 40 cr. pe o di) din acesti bani platesce birulu cele mare — darea cea grea, prenumera diarie, procurédia-ti carti de specialitati diferite si citesc, ca fora de cetire, unu invietatoriu nu platesce una cépa degenerata si o zala ruginita!! forta de cetire invietatoriulu nu e „nici caldu nici rece“ ci cumu e mai reu; apoi astfelu mai bine se nu fia de locu?!

Acumu judece ori-ce omu cu minte sanetosa, ore este vre-o potentia, de a mai poté báremu vegeta unu invietatoriu astazi in lume? Nu! nu! e imposibil! elu trebuie se peara, trebuie se se ruinedie, trebuie se se nimicësca, éra sangale lui va striga: resplati! si se va resplati — amaru! Cati dignitari, amplioati si servitori ai statului, ai patriei, bisericesi si natiunei nostra, toti sugu — toti au de unde se sustiné; statulu, patri'a, biserica si natiunea, toturor le impartasiesce, pe toti ii multumesce, numai, candu e vorba de invietatori, n'are de unde dă.

Bietulu invietatoriu indesertu cere meliorarea salariului, ca nimeni vré se-lu audia si se-lu cunoscă, ci 'lu respinge simplu, sub cuventu, ca: „comun'a n'are bani, că si scol'a insa-si e lipsita, ca in lad'a comunei nu suntu bani, ca omenii au potu si nu au de unde mai plati!“ etc. etc. Intr' adeveru tare timpitu ar' trebui se fia unu ca acel'a la creeri, care nu vede si nu cunosc greutatile cele forte mari ale dilelor de astazi!! — der' apoi si acela este unu lucru necuprinsu de mintea omenescă; ca toti, cari nici pe departe nu facu statului, patriei, bisericesi si natiunei asia mare servitii ca invietatori, totu-si suntu cu multe parti mai bine platiti decatu bietulu invietatori. Va se dica: scol'a, comun'a, biserica, poporulu, natiunea, statulu, patri'a etc. de toti se lasa supta si mulsa, toturor le dă, pre toti ii pote multiumi dupa impregiurari, numai pe invietatori nu e in stare ai multiumi, numai pe ei ii musca, numai loru le dă cu piciorulu, sarcinile li se punu cu man'a, éra plat'a li se da cu piciorulu.

Toti amplioati, toti diregatorii etc. etc. au de unde suge numai invietatori nu! toti — punendu rigorose trecu, se ducu, inaintézia, progres-sédia, se ridica de pe o trépta pe alt'a atatu cu officiulu si greutatile catu si cu salarisarea — diurnulu — totu-deodata dupa merit; der' bietulu invietatoriu la cate esamene rigorose nu este suspusu? In totu anulu trebuie se depuna unu rigorosu, ba si döue, inse nu numai singuru, acesta ar' fi pré usioru, ci cu dieci si pentru dieci de individi fragedi; si totusi nu i se mai deschide nici o cariera, nu se promovedia, ba nici se remuneredia, ci remane totu asia si acel'a, că si mai inainte; elu nu lucra pentru sine, ci pentru altii, pe carii nu ii dore capulu de invietatori si scola. Aici -mi adueu aminte de cuvintele unui mare barbatu, care in anii trecuti dice: „Se luamu bine in consideratiune, că unui professoru, avendu elu chiaru si diploma de doctora in filosofia, nu pre ei sunt deschise asia numite „carriere“ si midiu-lóce de ameliorarea starei sale materiale, precumul sunt deschise individilor dela alte specialitati, aplicati in alte ramuri ale vietiei si inalte deregatorii. Ori ce professoru, lucra, ostenesce, muncesce nu spre a-si inmulti capitalulu seu materiale, ci numai pentru alu altor'a, a caror'a minte o descepta, o deprinde si o pune la cale.“ — „Mens agitat molem.“

G. Baritiu.*)

Nu, nu li se deschide invietatoriului nici o cariera „ca mai este vreme!“ nu li se potu meliora salariale si sörtea, pentru-ca „mai este vreme!“

(Va urmá.)

Noutati diverse.

— Tunuri Uchatius au venit si in Brasovu 3 baterie cu calibrul de 9 centimetru si se afia in casarm'a militare din Brasovu-vechiu, elegantu adjustate.

— „Societatea geografica romana“ Din Bucuresci, in fruntea careia se afia Maria sa domnitoru, este convocata de catra dlu vice-presedinte A. A. Cantacuzino si G. I. Lahovari, secretariu generalu, la adunare generale pe 13/25 Marte si dilele urmatore in sal'a de deliberare a senatului, la 8 óre séra. Program'a lucrarilor acestei adunari

*) Vedi „Gaz. Trans.“ Nr. 16 din 1871.

